

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hét-nél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., Nefelejts-
utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyéb tartalmát A NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80—75.

TARTALOM: Henriette Fürth: A nemi kérdés. — G. J.: Magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak országos kongresszusa. — Glosszák. — Dr. Helene Stöcker: A házvezetés mint hivatás. — Mellerné Mikolcay Eugénia: Az erkölcsrendészet. — B.-Schwimmer Rózsa: Hedwig Dohm — Szemle. — Irodalom. — Zofka Kveder: Az ő szabadideje. — A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. — A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei. — Szerkesztő Üzenetei. — Kiadóhivatal közleményei.

Mrs. Dora B. Montefiore, az angol suffragettek egyik vezére szeptember 6-án és 8-án előadást tart Budapesten. (Bővebbet a feministák egyesületének rovatában.)

Augusztus havában lesz tíz éve, hogy a Nőtisztviselők Országos Egyesülete fennáll.

A NEMI KÉRDÉS.*

Írta: HENRIETTE FÜRTH, FRANKFURT A/M.

I.

Az emberiség oltárokát emel annak, ami tegnapi, ellenséges indulattal viseltetik a ma iránt és halálra üldözi a holnap prófétáit. Türelmetlen csökönységét a szeretet bizonyítékai-val s a bölcsesség fegyvereivel igazolja: ami régi, az szent; minél régibb, annál szentebb; s ami van, az célszerű. Örök igazságot fejeznek ki Hegel szavai: A meglévő, amely befészkelte

* „Leszámolásnak nevezi a Mutterschutz c. folyóiratban megjelent e cikkét írója, aki mint családanya gyakorlatban, mint költői lelkű és magas intelligenciájú asszony elméletben a lehető legnagyobb szerencsével oldja meg ezt a kérdést. Mikor nemrégiben frankfurti otthonában, családja körében volt alkalmunk vele erről is beszélgetni, világossá lett előttünk, hogy nála senki sem hivatottabb erre a leszámolásra. Mivel pedig jóhiszemű tudatlanság és tudatos rosszakarat versenyeznek olyan rémmesék terjesztésében, melyekkel a radikális nőmozgalom törekvéseinek e téren a legképtelenebb irányokat tulajdonítják, szerző engedelmével közöljük fejtegetéseinek leglényegesebb részét. Öröndetes és megnyugtató, hogy azok teljesen megegyeznek a „feminista hajadonok” nézeteivel és törekvéseivel.

A ford.

magát s azért önmaga előtt jogosultnak tűnik fel, elkeseredett és kegyetlen ellensége mindannak, ami keletkezőben van. Megfigyelhetjük ezt az élet minden nyilvánulásában: társaséletben, politikában, a kereskedelem és ipar terén, de még inkább az erkölcs birodalmában. Kivételt ma csakis a természettudomány és a vele rokon eszmekörök képeznek; egyedül itt érvényesülnek Lessing szavai: hogy az igazság keresése, értékesebb magánál az igazságnál. — Minden más téren a tegnapi igazságok győznek; a haladás minden lépése, a megismerés felé vezető út minden állomása, minden az eszmék megvalósítására irányuló tett számtalan sebet okoz, nagy vérvesztéssel jár.

A tekintélybe vetett hit és a bűn kísértete szomoríták meg életünket; *eddig* csak kevesen voltak elég bátrak és erősek arra, hogy ellenük a harcot felvegyék.

Legvilágosabban látszik ez a szexuális szokások és erkölcsök terén. Régóta, amennyire csak visszagondolni képesek vagyunk, két táborra hasította szét a világot ez a békétlen erkölcs. Itt a férfi, ott az asszony! A férfinak minden jogot, az asszonynak teljes jogtalanságot! Mennyire hiányzik mindebből a logika: egyfelől hosszú évszázadokon át kizárólag nemi lényé alacsonyították le a nőt, sokan ma is csupán ezt látják benne; másfelől, állítólag megdönthetetlen tudományos bizonyítékok alapján kimondották, hogy a nő szexuális szempontból a férfinál közönyösebb, s azért jogosnak tekintették azt a kettős morált, hogy a nő vétkezik, ha ugyanúgy cselekszik, ahogyan a férfinak szabad jogos és természetes ösztönei alapján.

Ha nyugodtan és elfogulatlanul fontoljuk meg a dolgok ilyen állását, rá kell jönnünk, hogy ebben a gondolatmenetben valahol logikai tévedésnek kell lennie. Az asszony, akinek természetes hivatását a nemi élet körében kell

betöltenie, közönyösebb volna e téren a férfinál? Mi bizonyítja ezt? Állítólag egyfelől a prostituált nő, aki beletörődik rettenetes sorsába, másfelől a tisztességes asszony vágy nélkülisége és végül a feleség sokat emlegetett indifferens viselkedése.

Hát persze: ami létezik, az célszerű s amit igazolni és bizonyítani akarnak, azt tudják is bizonyítani. De éppen ezért ideje, hogy a felébredt asszony átvigye ezt a kérdést az érzelmiség fojtó melegéből a megismerésnek és a tudományos bizonyításnak szabad harcterére.

Vajjon biológiai tényeken alapszik-e az a nézet, amely mai társadalmunk minden jogi, erkölcsi és politikai kisugárzásán uralkodik; hogy a nő aktivitása és ennek alapján vágya is csekélyebb a nemi viszonyban? A természetes és a társadalmi fejlődés történetében vannak-e adataink arra nézve, hogy valamely előbbi kor így fogta fel és társadalmi berendezésekben így tükrözte vissza a nemi kérdést?

Mindkét kérdésre tagadó a válasz. A szerves élet küszöbén a semleges, magától szaporodó sejt áll. Csak soksejtű szervezeteknél lehet szó nemi különbségről; ennek célja munkamegosztás és fokozott differenciálás.

Fejlettebb élőlényeknél, az állatoknál sem mutatható ki a nemi ösztön különböző foka; némely nőtény passzivitása abból a kedvező helyzetből magyarázható, amelybe a hímeknél csekélyebb számuk juttatja a szerelmi harc és kiválasztás során.

Ugyanez áll némely vadnépre vonatkozólag és ez bizonyítja, hogy kultúránknak nem minden sajátossága tekinthető a magasabb fejlettség jelének. Férfi és nő testalkata vadnépeknél kevésbé eltérő, mint kulturembereknél. Különösen a másodlagos nemi sajátosságok mutatkoznak sokkal csekélyebb mértékben. Az asszony ugyanolyan erős, mint a férfi. Még olyan mélyreható esemény, mint a szülés sem részesül különös figyelemben, ez sem szakítja vagy zavarja meg az élet rendes folyamán.

De semmiesetre sem ad okot a nemi viszonyok népek és korok történelmében mutatkozó alakulása és rendezése arra, hogy férfi és nő nemi ösztöne között ösidőktől fogva létező különbséget feltételezzünk. Találunk lazább és szorosabb, rövidebb vagy hosszabb ideig tartó nemi viszonyokat, mint aminők emlős állatoknál és madaraknál is kimutathatók. Idők folyamán az asszonyból munkaerő válik és ekkor nagyobb megbecsülésben részesül, mint tisztán nemi élete korában. De sem az emberiség legrégebb történetéből fennmaradt bizonyítékok, sem a belőlük vonható következtetések nem utalnak arra, hogy férfi és nő érzelmei és vágyai között észrevehető különbség mutatkozott volna. Ez csak akkor keletkezett, mikor a tulajdonjog lett a társadalmi rend és a ház-

ság alapjává az emberi társasélet minden terén mélyreható átalakulást idézve elő. Módot és eszközöket találtak a termelés fokozására, a termelt javak konzerválására. Az ember, aki azelőtt mindjárt elfogyasztotta munkája eredményét, vagyont gyűjtött, függetlenné lett az évszakok váltakozásától s idővel úttá, olyanok felett, akik erő és ügyesség dolgában nem mérkőzhettek vele. A rabszolga szerszámmá lett és minél inkább tökéletesedett a termelés technikája, annál kevesebb munkaerőre volt szükség.

Ez okozta, hogy részben felszabadult az asszony is. Munkaerejére nem volt többé olyan nagy szükség, mint előbb; a nemi hivatás betöltését pedig azokra bízták, akik a tulajdonra és az apai jogra alapított házasságban találtak helyet. A többiek ellenben, akik sem munkások, sem feleségek nem lehettek, szabad prédául szolgáltak, prostituáltak lettek. A prostitúció megszokása fokozta és végeredményben túltengésre készítette a férfi nemi ösztönét; e túltengés megokolására keresik ma a biológiai és szociológiai érveket. Ugyanannyi joggal, mint amennyivel a prostituáltak eltompultságából, vagy a tisztességes asszony valóságos vagy állítólagos passzivitásából bizonyítékot kovácsolnak az asszony nemi közönyösségére. E bizonyítékoknak meggyőző erejét határozottan tagadjuk.

De ez semmiképen sem egyértelmű azzal, mintha az asszony számára is követelni akarnók a szexuális féltelenség vagy nemi ösztönének a mai férfiéhoz hasonló túltengése jogát. Sőt éppen ellenkezőleg. A két nem ösztönének eredetileg egyenlő mértéke alapján abban nyilvánuljon az erkölcsileg és szellemileg érett, igaz és meleg érzelmű asszony befolyása, hogy visszavezesse a férfi nemi életét is ahhoz a harmóniához amely előkészíti és biztosítja az emberiség szellemi és erkölcsi fejlődését.

II.

Bölsche mondja; „A nőtény állat számtalan esetben ugyanúgy viseli a létért folytatott küzdelem egész terhét, mint a hím s ezenfelül az anyaság minden kötelességét. Ezt általánosítva csak így fejezhetném ki: a természet, hogy az anyaságot biztosítsa, az asszonyt legalább másfélszer akkora erővel ruházta fel, mint a férfit”.

Ez a természettudományi felfogás. A szociológus számára könnyen kiegészíthető a kép, ha arra a sok ezer asszonyra utalunk, aki ma is kénytelen, sokkal kedvezőtlenebb testi előfeltételek között, viselni az anyaság és a — családfenntartás kettős terhét, vállalni a gazdasági termelést és a felelősséget. Ott vannak a házasságon kívüli anyák, az özvegyek és ezer meg ezer olyan asszony, aki a férjnek keresetéből

igen kis részt vagy semmit sem kap: a hétköznapi megannyi hősnője, akiknek manapság is legalább másfél ember erejével, de mindenestre kétfős energiával kell rendelkezniük, hogy elviselhessék, amit rájuk mért az élet.

(Folytatjuk.)

MAGÁNTISZTVISELŐK ÉS KERESKEDELMI ALKALMAZOTTAK ORSZÁGOS KONGRESSZUSA.

„Nem a kongresszusokon hozzák a törvényeket, hanem a parlamentben”, mondta a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak június végén megtartott kongresszusának egyik szónoka. Egy — nézete szerint — túlságosan radikális követelést akart ezzel visszautasítani és nem vette észre a vita hevében, hogy ezzel a kijelentésével a kongresszust létjogosultságában támadta meg. Igenis, törvényeket hoz minden kongresszus; olyan határozatokat, melyeket azok, akik hozták és azok, akiknek a nevében hozták, törvényként tartoznak tisztelni és végrehajtani. Esméket tisztázni és ennek alapján a jövő útírányt kötelezőleg kijelölni, ez a kongresszusok célja, a határozatok végrehajtásának kötelező volta pedig magában foglalja a törvényszerűséget.

Soká tartott, amíg létrejött a kongresszus, régóta sürgette már a Nőtisztviselők Országos Egyesülete és egy-két vidéki testület. A hosszú érlelési idő, azonban javára vált, mert lefolyásában olyan élénk, határozataiban olyan radikális volt, hogy egy-két év előtt még a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottaknak ügyének legenergikusabb harcosai sem mertek volna tőle ennyi erőt remélni. Ehhez a kedélyeknek olyan fokú feszültségére volt szükség, amely csak a legközelebbi múlt szociálpolitikai eseményeinek hatása alatt fejlődhetett ki.

A kongresszus tárgyalásairól lapunk olvasói a napilapok bő tudósításai alapján tudomást szereztek. Aki a részletek iránt érdeklődik, megtalálja ezeket a pontos gyorsírói felvételek alapján készült kongresszusi naplóban, amely már sajtó alatt van. Nekünk e helyen nem feladatunk pontos tudósítást közölni a kongresszusról, hanem megvilágítani a fontosabb határozatokat és levonni a tárgyalások tanulságait. Amióta a dolgozó emberek helyzetük javításának és biztosításának leghathatósabb fegyverül elismerték a politikai hatalmat, természetesen, hogy minden törekvés alfája és omegája a politikai jogok megszerzése. Így e kongresszusnak is legfontosabb határozata mindenestre az, amely az általános választójog életbe léptetését még ez év folyamára kívánja. Külön kiemeli a határozati javaslat hogy az általános

választójognak a nőkre is ki kell terjednie. Fontosnak tartjuk ennek a ténynek külön konstatálását, mert a nagyvárad magántisztviselők májusi nagygyűlése után ez volt az első eset, amelyben nem nőegyesületekből alkotott impozáns testület részéről hangzott fel a nőkre is kiterjedő általános választójog követelése.

Ez volt kétségtelenül a legfontosabb határozat kifelé, amelyet még erőteljesebbé tett az a póthatározat, mely szerint a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak az általános választójogért készek a szükség esetén a legelszántabb küzdelemre és e küzdelemben a gazdasági élet minden ágával szolidaritást keresnek. Azt, hogy kifelé, nem azért hangsúlyoztuk, mintha csak demonstratív értéket tulajdonítanánk ennek a határozatnak, mert hiszen jól tudjuk, hogy az általános választójogért folytatandó akció nem szalonok szőnyeges parkettjén és nem mollban fog lefolyni, hanem nyílt, energikus, célirányos küzdelem lesz, küzdelem a szó szoros értelmében, melyben a hatalom bírlalói göröcsösen ragaszkodnak jogaikhoz, jobban mondva előjogaikhoz. Kifelé annyiban szól a határozat, amennyiben nyílt színvallást jelent ország-világ előtt.

Harmonikus vele a másik döntő súlyú határozat, amely a szervezés egész munkáját az osztályharc alapjára helyezi. Eddig a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak taborának csak egy parányi töredéke vallotta, hogy az osztályharc alapján áll, a kongresszus napján 20.490 ember nevében hozták az ezt kimondó határozatot. Jelentős, fontos lépés a szervezkedés terén, még az esetben is, ha évekig tart, amíg ez a tízezreket számoló tömeg az osztályharc végső konzekvenciájáig eljut. Hiszen világnézetet egyik napról a másikra nem lehet tanulni, abba bele kell nevelődni, bele kell érní. Lehet, hogy ez az érési folyamat itt-ott, ahol régi előítéletek homokrétege vastagabb, tovább fog tartani a kellelénél, de hogy az első lépés ez irányban megtörtént, biztató jele az időknék és az ébredező osztályöntudatnak. Hogy az osztályharc fogalmát nem magyarázzák egészen egyöntetűen, azt nem tartjuk végzetesnek hiszen ma már egyetlen téren sem lehet merev doktrínákat felállítani. A felfogásban az a különbség, hogy az egyik párt osztályharcnak minősíti azt a szervezési formát, amelyet Ágoston dr. a kongresszuson körül is írt. Lényege, hogy az alkalmazottak testületeiben alkalmazók ne foglalhassanak helyet befolyási joggal. Ilyen alapon pedig alakulása óta áll a Nőtisztviselők Országos Egyesülete, de több más testület is. A szociáldemokrata alkalmazottak azonban csak olyan testületet tekintenek az osztályharc alapján állónál, amely a szociáldemokrata párt fegyelmé alá veti magát. Az ellentétek, ha élesek is, idővel elsimulnak az egyforma nyomás egy-

séges ellenállást fog létrehozni. Toleranciára persze mindkét fél részéről szükség van és ezért furcsáljuk azt a bizalmatlanságot, amely a szociáldemokrata magántisztviselők részéről a kongresszus után megtartott gyűlésükön máris megnyilvánult 164 felnőtt emberről (ennyi egyesületi kiküldött vett részt a kongresszuson) végre mégsem szabad feltételezni, hogy nem tudja mit határozott, de azzal sem szabad egy akkora testületet meggyanúsítani, hogy szemfényvesztésből hozta radikális határozatait.

Ha a kongresszus többi határozatára nem térünk ki részletesen, nem azért tesszük, mintha nem tartanok őket fontosaknak, hanem, mert a kongresszus naplója kapcsán újból rá akarunk térni a tárgyalások eredményeire. Ezért most nem méltathatjuk bővebben a szakoktatás kérdésében elfogadott határozatot sem, amely minden igényt kielégíthet, sem pedig a jogviszonyok szabályozását illető határozatokat, amelyek a jövőre nézve a legszebb perspektívát nyitják meg előttünk. Szervezkedésünk erején áll, hogy a perspektívát milyen tempóban közelítjük meg a valóságban.

A kongresszus lefolyása mindvégig élénk és érdekes volt. Hellyel-közzel a szenvedélyesebb akcentusok sem hiányoztak, amelyek néha csak egy elnöki rendreutasítás provokálásáig jutottak el, de egy esetben, mindjárt a tárgyalások elején, igen figyelemreméltó eredményre vezettek, megfutamították a kormány bókra szokott, őszinte hangokra nem kíváncsi képviselőit. A vita folyamán felhangzott erősebb ellentéteket örömmel hallottuk, mert arra következtettünk belőlük, hogy kifejezőik egész erejükkel szállnak síkra szükség esetén a kar érdekei mellett. Elfajulásoknak — talán a kelleténél erélyesebben — elejét vette a klotyúval igen közeli rokonságban álló szigorú ügyrend.

Amilyen élénken résztvesz a Nőtisztviselők Országos Egyesülete a tisztviselői kar érdekét szolgáló minden mozgalomban, olyan buzgón kivette részét a kongresszus munkájából is. Három évvel ezelőtt sürgette már egy országos kongresszus megtartását a Magántisztviselők Szövetségénél. Most, hogy végre megvalósult ez a kívánsága, híven évtizedes tradícióihoz, készséggel bocsátotta rendelkezésre munkaejét. Résztvett az előkészítés fáradságos munkájában, gondoskodott nagyszámú képviselőtről, előadót delegált a kongresszusra és mindvégig élénken résztvett a tárgyalásokban. Nem szeretnők jellemzőnek nevezni, de kuriózum gyanánt megemlítjük, hogy az egyetlen nőtisztviselő-organizációnak ez az élénk közreműködése — resteljük leírni — szemet szúrt. Szemet szúrt az alkalmazottak egy olyan egyesületénél, amely a kongresszustól tüntetően távoltartotta magát és most utólag hivatalos lapjának vezércikkében

sírankezik azon, hogy fontos tisztviselői érdekeket figyelmen kívül hagyott a kongresszus, hanem e helyett „a feminizmus érvényesült az egész vonalon”. Majd így panaszkodik; „Az elnöki székben láttunk egy törekvő hölgyet, aki valamennyi nőmozgalomban jelen van és az előadók sorában is szerepelnek hölgyek. A nők egyenjogúsításánál e pillanatban sürgősebb kívánsága igazán nincs a kereskedelmi alkalmazottaknak.”

Fáj tehát tisztelt kartársainknak, hogy női kollegáik megunták a „quantité négligeable” kényelmes szerepét és nem hajlandók tovább is szalagon vezetetni magukat. Hiszen végre tehetnek kísérletet a megakadályozására. Talán akad közöttük egy új Mózes, aki meg tudja állítani a gazdasági és szociális fejlődés napjának előrehaladását.

A munkában gyengék utólag szeretnék megzavarni a kongresszus impozáns harmóniáját, de a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottaknak a kongresszus határozatainak megfelelő munkája eredményeivel elhalad a tehetetlenség fölött és diadalra viszi ennek a nagy karnak törekvéseit.

G. J.

GLOSSZÁK

Művészeti ösztöndíjak. Olvassuk: Andrassy Dénes gróf és neje, Franciska grófnő a magyar állam ezeréves fennállása alkalmából nagyobb művészeti alapítványt tettek, amelynek 4200—4200 koronát tevő kamataira most pályázatot hirdet a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács. Pályázhatnak a művészeti iskolai képzésen már túl lévő oly festőművészek — csak férfiak — akik magyar állampolgárok s főleg az állat, illetve tájfestésben kívánják sikereikkel igazolt művészi képességüket tökéletesíteni. Szóval: magyar állampolgár, művész, aki főleg az állat- illetve tájképfestészetben akarod magad tökéletesíteni, ne ábrándozzál ösztöndíjakról, ha véletlenül nő vagy, még ha férfi és nő együtt adta is a tőkét, a hasznot csak a férfiaknak tartják fenn. Egyenlőség!

Modern pedagógia. A polgári iskolai tanárok egyesületének Pécsen tartott közgyűlésén a nemi felvilágosítás kérdését is tárgyalták. Megkérdezték Glücklich Vilmát, a feministák egyesületének ügyvezetőjét, mint pedagógus mit felelne a gyermekek egyik-másik e körbe vágó kérdésére. Mielőtt a kérdezett felelhetett volna egy „tekintélyes” fővárosi pedagógus jóízű kacagásra bírta a hallgatóságot ezzel a klasszikus közbeszólással: „Pofonütném s azt mondanám; hallgass!”

Még egy pedagógiai kérdés. Egy anya írja nekünk: „Az egyháztörvények szörnyű logikátlansága arra kényszeríti a szülőket, hogy szabad gondolkodásuk ellenére valamilyen felekezeten neveljék gyermekeiket. Ez

valóságos pedagógiai káoszt okoz az embernek, mert kötelességévé teszi, hogy az iskola autoritásának megóvása érdekében ellenmondás nélkül törje a gyermek felekezeti elbűtítését. Ebbe nehezen ugyan, de annak reményében, hogy gyermekeimet iskoláztatásuk után kiszabadíthatom az értelmi zavarból, belenyugodtam volna. Tűrhetetlenségem találok azonban azt az állam meglévő törvényei ellen izgatott hittanítást, amelyben első polgárit végzett leányom részesült. Férjem zsidó, én pedig róma katolikus voltam. Mind a ketten meggyőződésből felekezetnélküliek vagyunk. Csak polgári házasságot kötöttünk. Minthogy a törvény kényszere alatt gyermekeinket „pogányoknak” nem nevelhettük, tisztán hasznossági szempontból a róm. katolikus vallást választottuk ideiglenes hitüknek. Kis leányom pedig hittani tudományából legújabbban a következőkre tanított ki engem: „Az egyház szentesítése nélkül kötött polgári házasság törvénytelen, bűnös, istent súlyosan sértő stb. stb.” Nem tekintem felekezeti, hanem pusztán pedagógiai kérdésnek, amikor feleletet várok arra, vajjon józan intézménynek tekinthető-e az iskola, amelyben rengeteg kábitó ellenmondás mellett az állam egyrészt egyik tisztelt tanítójával azt taníttatja, hogy ő a házasságkötés törvényes fóruma, másrészt egy másik fizetett közegével, a hitoktatóval azt hirdetteti, hogy az ő törvényes házassága törvénytelen. A hitoktatás, a pedagógiai logikának is felrúgója, feltétlenül kiküszöbölendő az iskolából, ha nem akarnak bennünket arra kényszeríteni, hogy mind ezen ellenmondások gyökeres megoldására előre kitanítsuk gyermekeinket, hogy az egyik oktatójának egy szavát se higgye, különben az összes többi tanítójáét nem érti meg. A panaszos anya, igen helyesen, az iskola keretében teljesen inorganikus hitoktatás kiküszöbölésétől várja a pedagógiai káosz tisztulását. Magánakarattal had boldogítsák a szülők felekezettel vagy anélkül gyermekeiket, de az iskola, amelynek látogatására az állam kényszerít valamennyiünket, ne rombolja a másik kezével az egyikkel adott — amúgy is be kevés! — tudományt.

A nemi felvilágosítás mint válóok. Olvassuk: Egy férj többek közt azért is kérte házasságának felbontását, mert a felesége erkölcsrontó dolgokra tanította kiskorú gyermekeit akkor, amikor elmondta nekik, hogy a gyermekeket nem a gólya hozza, hanem azok a nő testéből erednek. A kir. Kúria a házasságot felbontotta, de az okok között mellőzte a gyermekek felvilágosítására vonatkozó körülményt. A kir. Kúria megokolásának ez a része így hangzik: „Alperesnek az a ténye, hogy kiskorú gyermekeit a szülés titkairól kioktatta, nem meríti ki az 1894: XXXI. t. c. 80 §-ának b) pontjában írt bontó ok fogalmát, mert ebben az eljárásban az erkölcstelen életre való rábírás vagy rábírásra való törekvés hiányzik, de a dolog természeténél fogva nem képezi az erkölcstelen élet megátalkodott folytatását”.

A derék férj keresetével szemben utalunk a kétségbeesett anyák ezreire, akiknek tűnniök kell, hogy férjeik fiaikat a prostitúció használatának szükségességéről „világosítják fel”, tehát minden kétséget kizáróan erkölcstelen életre bírják.

A HÁZVEZETÉS MINT HIVATÁS.*

Írta: DR. HELENE STÖCKER, BERLIN.

Az utóbbi években a nőmozgalom lényeges változáson ment keresztül. Míg három évtizeden át a törekvések majdnem kizárólag odairányultak, hogy a férjhez nem ment nőket minden körülmények között munkaképeséssé és gazdaságilag önállóvá tegyék, addig újabban belátták, hogy ez korántsem oldja meg a nőkérdés tulajdonképeni problémáját. Mert abban a pillanatban amikor ez az anyagilag önálló nő férjhez megy, újból életbelép a régi áldatlan vagyoni függés. A férj — amint oly szépen mondják — „ellátja, gondoskodik” feleségéről s hálából a háztartás és a család körül kifejtett önfeláldozó munkásságáért a statisztika őt a gyermekkel és az aggokkal együtt az „eltartottak” közé számítja.

Amint említettem ezzel a nőmozgalom vezetői azelőtt kevésbé törődtek. Talán feltételezték — bár szóba nem került — hogy egy igazi feminista a házasság igáját nem lesz hajlandó magára venni. Ha egyik-másik elég gyenge volt ezt mégis megcselekedni ám lássa, hogy mire vezet. A „nő alárendeltségétől” eléggé óvtak. Ma már persze, amikor a házasságnélküli állapot és a házasságban fennálló függő viszony közötti választást végzetesnek tekintjük nem állapodhatunk meg e kétségbeesett vagy-vagynál. Szellemi és vagyoni függetlenség, házasság és anyaság egészséges, józan embernél egyforma életszükséglet. E kérdés helyes megoldása tehát csak akkor lehetséges, ha a házas asszonyban is felkeltjük a szellemi és anyagi önállóság érzetét. Csak ezáltal ébred teljes erkölcsi felelősségének tudatára amely egyedül képes őt igazi anyává és gyermekeinek nevelőjévé tenni.

De mily módon ébreszthetjük fel az asszonyban ezt a tudatot? Ha a dolog nem lenne olyan nehéz és bonyolult, akkor nem tartott volna 30 évig, míg a nőmozgalom hivatalosan tudomást vett erről a problematikus ügyről. Az a javaslat, hogy minden anyának hivatása teljesítéseért az állam nevelési költséget biztosítson és ezáltal férjétől anyagilag függetlenítse, már első pillanatban is visszataszító. Mert igen fájdalmas hátránya van a dolognak. Veszélyeztetné a férjben, az apában a fejlődés folyamán fáradtságosan elért felelősségérzetet, sőt az együvé tartozás tudatát a szülőknél közös gyermekekkel szemben. A régi módon sem élhetünk tovább, miután a házkörüli feladatok a régiekhez képest erősen megváltoztak. Régebben produktív tevékenység érzetét keltették,

* Szerzőnek „Die liebe und die Frauen” című könyvéből.

míg most az érettebb is fejlettebb asszony ki-nőtt a szűkké vált keretekből.

A nőkérdés ezen központi problémájának tökéletes kielésítését Charlotte-Perkins-Stetson „Women and Economics”* című könyvében találjuk. Az okos és bátor amerikai asszony minden bajnak gyökerét a nőnek a házassággal vállalt gazdasági függésében, a meg nem fizetett és meg nem értékelt házi teendőkben látja. Segíteni a bajon úgy akar, hogy a házi teendők minden egyes ágát egy-egy önálló foglalkozássá kívánja fejleszteni, melyet azután kizárólag e foglalkozási ágak részére kiművelt egyének végezzenek. A központi háztartásra vonatkozó tervét, melyet könyvében részletesen ismertet, amint tudjuk már minden kulturállamban megvalósítják. Kétségtelen, hogy egy ilyen irányú fejlődésnek már javaútján állunk, akár észleljük, akár sem. Az otthon végzett mészárlást, szövést, szappankészítést feladtuk anélkül, hogy ez a háztartást szétrombolta volna. Szükség esetén tehát egyéb tevékenység megszűnését is elbírnánk. Mert hiszen igazán elképzelhetetlen, hogy egy szellemi munkával foglalkozó nő házassága által ismét azzá legyen, ami a házas asszonyok túlnyomó többsége foglalkozásánál fogva ma még kénytelen lenni: cseléddé. A „ház úrnője” természetesen még akkor is ő lesz abban az értelemben, hogy a háztartás az övé és ő vezeti, de egy másik foglalkozás mellett nem lesz többé gazdasszony és házi cseléd is.

Ugyanígy fog megváltozni helyzete gyermekeivel szemben. Anya lesz a szó természetes értelmében és mindig, tökéletesebb gyermekek nevelője, de anya, aki kizárólag dajka vagy gyermekápolónő szerepet tölt be, nem lesz többé.

Nagyon sok szellemi munkával foglalkozó nő, akinek sikerült férjét a mai háztartás-rendszer megváltoztatásának szükségéről meggyőzni, ezt már régen keresztülvitte és sem a férj, sem a gyermekek nem érzik, hogy ezáltal rosszabbul járnának. De a nőnemnek az a sokkal nagyobb része, mely nem folytat önálló szellemi tevékenységet, mindig és örökké megmaradjon régi alárendelt állapotában? Senki sem fogja ezt még lehetségesnek sem tartani, aki létünk örök változását, fejlődését érzik. És éppen ők, akik talán gyakran szellemi képességeiket voltak kénytelenek paragon hevertetni, hogy a háztartás követelményeinek megfeleljenek, sohasem élvezhessék a teljes függetlenség boldog érzetét? Mindig az alamizsnából élők közé számíttassanak?

De talán ez a gazdasszonyi működés természetében rejlik, amely már nem termel köz-

vétlenül, hanem főleg csak intézkedik? De lám az özvegy, aki egy idegen házba megy, hogy ott vezesse a háztartást, vagy egy uradalmon működő gazdasszony háztartási tevékenységének értékét rögtön számokban fejezheti ki. Égetően szükséges volna tehát, hogy a sokat fáradozó háziasszonyokban felébresszük méltóságuk erősebb érzetét és munkájuk értékének tudatára ébresszük őket. Tudniok kell, hogy intéző és szervező vagy éppen közvetlenül cselekvő munkájuk őket vagyoniilag függetlenné teszi. Anyagi függetlenség nélkül szellemi függetlenség sem létezhetik. Mennyi házasságot tenne boldogabbá, ha az asszony tudná, hogy ő nem első, fizetés nélküli cselédje a férjének, akitől a pénzt mindenféle csellel és ravaszkodással kell kikoldulni, hanem szabad egyén, aki éppen úgy, mint férje, saját munkássága által keresi meg életszükségleteit. És éppen olyan áldásos volna, ha a férfi is belátná ezt. Ugyilátszik, már régen és szívesen elfelejtette, hogy ő pl. ha az állam szolgálatában mint hivatalnok működik, nagyobb fizetést nem derekasabb munkájáért húz, hanem azért, hogy gyermekeit eltarthassa. De ő ennek belátására csak igen ritkán szokott jutni és így jön létre azután az a végzetes differencia, hogy a férfi a maga munkáját túlbecsüli az asszony a magáét pedig alábecsüli.

Senki sem vitathatja, hogy ennek következtében a férfiak által elméletben annyira agyondicsőített gazdasszonyi hivatás a valóságban igen kevésbé becsült. Németországban megkísérelték, hogy a fáradhatatlanul dolgozó háziasszonyokat legalább a hivatalos statisztikában ne fokozzák le az „alamizsnából élők” és az „eltartottak” színvonalára. Norvégiában a háziasszonyokat hivatásuknál fogva a „keresők” közé számítják.

Akik a nőt a családi életnek és az „otthonnak” kívánják megtartani, azoknak végre le kellene vonni saját nézeteik konzekvenciáját és a gazdasszonyi munkát, melyet a nők egyedüli „természetes hivatásának” tekintenek, valóban „hivatássá” kellenne tenniök.

Fordította: P. P.

AZ ERKÖLCSRENDÉSZET.

Írta: MELLERNÉ-MISKOLCZY EUGÉNIA.

A nagylelkű, a dicsó emlékü Mrs. Buttler, mikor egyetlen gyermekét kis leányát elvesztette, nem merült el önző fájdalomába, hanem magáévá téve a milliónyi szerencsétlen anyák gyászát, segítségükre sietett. Mi, önző magyar anyák, midőn elolvastuk a kis Mandel Róza szomorú esetét, védő, oltalmazó karunkat saját gyerme-

* Magyarul: A nő gazdasági helyzete. Fordította Schwimmer Rózsa. Ára 5 kor. A Feministák Egyesülete útján 4 korona.

* A norvég nők politikai jogaiban is kifejezésre jut a háziasszonyi munkának ez az értékelése. L. lapunk júliusi számát. A szerk.

künk felé nyújtottuk, talán először ébredve borzalommal annak tudatára, hogy mindez bizony ép úgy megeshetik bármikor bármelyikünk gyermekével, hűgával.

Serdületlen, vézna, egyszerűen öltözött kis leány kijön este fáradtan a varróniskolából; lassan tart hazafelé, a zárt műhely légköre után jól esik a friss levegő. Az utcasarkon megáll egy bolt kirakata előtt, bámulja a színes virágokat, az áttört lenge szöveteket, melyeket avval a géppel hímeztek, mellyel ő napról-napra tűzi az unalmas, végnélküli varrásokat, örökösen, egyformán. Hirtelen megragadják vaskos kézzel és igazolásra szólítják fel. Biz ő nem párbajhős, nem tagja sem a Park-klubnak, de még csak az Országos Casinónak sem, névjegyeket nem hord magánál és még eddig kivándorlási okmányokat sem — idővel megszerzi még azokat is. — Tehát nem tudja magát igazolni; nos hát, akkor egyszerűen bekísérik és miután a képtelenségen elhül, elszörnyűködik, ellenkezik, a felháborodott férfi két más segítő társat hí, azután erőszakkal cipelik, tuszkolják.

Rendőrtiszt kihallgatja: gyanakvó, furfangos kérdésekre kell felelnie, mi egészen elveszi a bátorságát, józanágát. Hebegő, tétova, zavaros, remegő szavai arra készítetik a bölcs hivatalos közeget, hogy becsukassa. Jegyzőkönyvet is vettek fel az esetről, minden rendben van.

Beviszik egy szobába és rázárlják az ajtót. Húsz nő társaságába került; kifestett, lompos, cifra, szomorú alakok. Ha valamelyikükkel eddig szóba állt volna, az anyja otthon biztosan véresre veri. Most bizalmasan, sokszor érthetetlen tolvaj-nyelven szólnak hozzá, ő félelmében, irtózatában, szégyenében egy sarokba kuporog és keservesen zokog. Erre kitor a húsz leány szenvedélye, gúnyja, kicsúfolják, tanítgatják, szidják vegyesen; — hát minnek is jutott ide ez a kényes nebánsvirág, ha annyira különbnek érzi magát nálunknál?

A gyermek fél, hogy az esztét veszti, ájulás környékezi. De hát hogy történhetett ez? Hogy lépjen még a varrodába főnöke szeméi elé, társnői közé, hogy ilyen gyalázat érte. És szülei hol keresik most, milyen éjszakát tölthetnek azok is?

Az igazságszolgáltatás nevében megint kiölték egy naiv emberből az emberi igazságba vetett hitet.

Reggelre bevetődik egy rendőr, kinek rimánkodik, hívná el szüleit. A hatalmas úr megvetően vállat vonva mondja: „Vannak is neked szüleid!”

Ezzel a leányka utolsó reménye elvészett és a tébolyhoz közel jut a megfoghatatlan történeten való töprengésében.

Bejönnek érte és elviszik egy vakítóan fenséges alak, az aranycsillagos rendőrtisztviselő elé. Jósága mérhetetlen, szinte maga a gondviselés. Jóakaróan, bátorítóan megnyugtatón mondja a kis tapasztalatlannak, hogy hiszen ártatlanságát bizonyíthatja megdönthetetlenül, kétségbevonhatatlanul. Világért sem akarná kényszeríteni, hiszen arra a rendeletek sem adják meg neki a jogot, de ha szabadulni akar, akkor meg fogják vizsgálni.

Mit is tehetne egyebet? Minden érzése, minden gondolata, minden idege, minden ösztöne fellázad ellene, de szabadulni akar, szabadulni minden áron. Akarni csak ezt tudja már, minden egyébbe belenyugszik, elbutulva, tehetetlenül. Eljön tehát a rendőrorvos és megvizsgálja. Kijelenti, hogy érintetlen, ártatlan, hogy gyermek.

Az újságok azt a szerény véleményt koczkáztatják meg, hogy „az erénycsöszködésben is elkelne egy kis mértéktartás, nehogy oly botrányos eset történjék”. Oly árnyalatú lapok, melyeknek politikai pártállása nem kötelezi őket a főkapitány kíméletére, ráolvassák, hogy vesszőparipája, az „erkölcsrendészet”. A detektíveket valósággal hajszojják és nem hisznek buzgóságukban, ha napjában vagy három leányt nem tudnak előállítani.

Tévednek, akik a hibát személyekhez kötik és a detektívek elcsapatását követelik. A hiba a rendszerben van. A míg rendőrileg engedélyezett, privilegiumos, reglementált prostituáltak vannak, ilyen botrányos esetek, fellázító meghurcoltatások mindig lesznek. Utóbbi időben Boda Dezső erkölcsremuralma alatt különösen sok esetet számlálnak.

Nemrégiben pl. egy magasabb állású miniszteri hivatalnok 18 éves leánya a budai várszínházban volt, egyedül, kíséret nélkül.

Az előadás hamarabb ért véget mint gondolták és az apa még nem érkezett meg, hogy mint előre megbeszélték volt, leányát haza kísérje. Ácsorogni nem akarva, a leány elindult hazafelé. A siklón, a hidon nyomában egy aszfaltbetyár, ki mind merészebbé és tolaodóbbá vált, míg a fiatal hölgy megunva az üldözést, rendőrhöz fordult. De ott termett a gyakorlott vadász és megcáfolva a panaszt, maga lép fel vádolón, azt állítva, hogy a kisasszony zaklatta őt, a szegény kis ártatlant. Mire a rendőr bekíséri — a hölgyet. Kétségbeesett apja a rendőrségen találta meg sok keresés után, éjfélkor, tarka társaságban.

Ma, a mikor a nők ezrei már munkájuk miatt is kell, hogy túltegyék magukat a középkori rendeleteken, melyek az esti órákban az utcákról eltiltották a nőket, ma napról-napra ismétlődnek a „rendőrség balfogásainak” elnevezett esetek. S ez a női nemet egészében mélyen sértő rendelet, amely ilyen balfogásokra ad alkalmat az egész női nem felháborodását kelti fel.

Nekünk asszonyoknak, anyáknak tiltakoznunk kell a rendőrség erkölcsbíráskodása ellen, mert ha nem vagyunk solidárisak felháborodásunkban, ha nem egyesítjük tiltakozásunkat a rendszer ellen, akkor magunk is bűnösök vagyunk a rendőrség túlkapásában, akkor számolnunk kell azzal, hogy egyszer majd a mi gyermekeinket is kétségbeesetten vonhatjuk ki a vizsgáló rendőrorvos kezei közül. És ha nem volnánk még egymással solidárisak lenni, ha nem fájna a társunkkal szemben elkövetett brutalitás, az önzés, saját gyermekeink féltése egyesítsen bennünket az erkölcsrendészet elleni harcban. Az igazi erkölcs nem a rendőrségi nevelés eredménye.

HEDWIG DOHM

Írta: B.-SCHWIMMER RÓZSA.

A német nőmozgalomnak és a német szépirodalomnak egyaránt kiválóan értékes és érdekes munkása Hedwig Dohm, az évekre nézve agg, írásában még mindig bámulatosán üde és szellemileg ruganyos hetvennégy éves asszony.

Élete úgy külső eseményekben, mint belső élményeiben gazdag, színes és oly romantikus, hogy szinte furcsa

a huszadik századba, való belenyúlása. Hedwig Dohm egyénisége viszont oly sajátosságosan robusztus, olyan éles konturájú is, hogy furcsaság születési évét ezernyolcszázharmincháromra tennünk, nehéz elhinnünk, hogy ez a minden ízében modern, élesen distingváló, kritikájában és polémiájában erőteljes író már három negyedszázada görnyed az élet kalodájában.

Életét a „Schicksale einer Seele” című regényében írta le. „Kevés ferdítéssel — írja egy levelében. Például nem írhattam a valóságnak megfelelően, hogy 17 testvérem volt. Nyomdafestékben ez a tény talán még nevetésesebb volna, mint az életben. Hát eltagadtam tízet és csak nyolc gyermeket szerepeltetek. A lányaimra való tekintettel pedig hallgattam házasságom szörnyű kínjairól.”

Kár, hogy az íróasszonyok többségénél nagyobb az anyai gyengédség, mint az írói erőszak, amely kíméletlen feltárást parancsolna mindenütt, ahol érdekesebb pszichológiai folyamatok jól megfigyelt leírása bárkire vagy bármire nézve fájdalmas, akár veszedelmes is lenne.

Rengeteg lelki szenvedés után, élete javakorán, amikor más asszony már az öregség kuckója felé indul, végre lerázta magáról a hallgatás béklyóját: tollat ragadott a maga súlyos belső küzdelmeiből merítettek leírására. A negyven éves asszony, aki azt állítja magáról, hogy egész élete csak a pszichikai állapotok kronologikus változásában állt — „előbb álmodoztam, aztán tépelődtem, aztán gondolkodtam” — a gondolkodás percétől fogva küzdő harcos lesz.

A német radikális nőmozgalomnak lett első szószólója. Nem tudományos megismerés, hanem lazító lelki kínok csigázták fel harcolóvá az addig magába merült embereket félfő, csendes asszonyt. „Zu meinen Emanzipationsschriften bin ich ohne jede Anregung von Aussen gekommen. Schmerzlicher Seelennot haben sie sich entzungen. Zwar war Mills Hörigkeit der Frau schon erschienen, aber ich kannte das Buch nicht“. Ezt írja az 1872-től kezdve egymásután megjelenő munkáiról. Közülük igen értékesek: „Der Jesuitismus im Hausstände”, „Die wissenschaftliche Emanzipation der Frau”, „Der Frauen Natur und Recht”, „Die Eigenschaften der Frau und das Stimmrecht” stb. stb.

Ha halljuk, milyen szenvedéseket mért az élet erre a testileg gyenge, törekeny asszonyra, mitsem csodálhatunk jobban, mint a minden írását ragyogó fátyolként borító derűs, meleg humort. Ha búsul, ha haragszik, ha tanít, ha lelkesít, sohasem hiányzik a legmagasabb humor zománca.

Első sikerei nem kapták el, sőt ellenkezőleg: az igazán értékes elmék szerénységével önmaga ítélkezett legsúlyosabban minden munkája felett. „A tudományos előképzettség hiánya sokszor a kétségbeesésig lesújtott” — írja arról az időről. Megszerezte a tudományos alapot. A negyven és ötven év közötti asszony.

Regényeket írt,* vígjátékait sikerrel adták elő. De ezeknél többre becslöm azt a könyvét, amely az anya és gyermek problémáját** tárgyalja Hedwig Dohm legsaj-

tosabb modorában. Szeretném, ha „Die Mutter”-t elolvasná minden leány, akiből anya lehet. Minden gyermekét igazán szerető anya. Ha elolvasná a felnőtt leányait vad, méreghajtásos, egyéniséget elnyomó szeretettel megfőjtő „jó anyák”, elolvasná az anyósok. És mennyi bölcseséget meríthetnek belőle az öregező, az öreg asszonyok. Hedwig Dohm gyönyörű ellentállással küzd a korrall és megtanítja küzdelemre asszonytársait is: elcsalogatva őket a felnőtt gyermekektől elhagyott, munkától is megfosztott négy fal közül a szellemi és fizikai megerőltetések acél-fürdőjébe.

Egyike a legpompásabb könyveinek, sziporkázóan ötletes védekezés a nőkérdésre az utolsó években tudományos és szépirodalmi fegyverrel mért ütések ellen. Elbánik a radikális nőmozgalom ellenzőivel, akár Nietzsche tiszteltetelmű nevét viselik, akár Mőbius mosolyfakasztó nevére hallgatnak. Ellen Key homályos és nyílt támadásai ellen éppen olyan humoros élel védekezik, mint a vallási örületben elpusztult Laura Marholm pszichológiai sületlenségei ellen. Bátor, mint az oroszán, hatalmasan lecsap és a nevetésesség világitásába helyezi mindazt, ami legigazabb ügyének: a nők teljes emancipálásának árthat.

Nálunk Magyarországon Ellen Key könyvei ezerszámra fogynak. Hedwig Dohm könyveit pedig — szinte azt mondanám: senki sem ismeri. Ahol az asszonyok öntudatra ébrednek, meg kell ismerniök a nőmozgalom előharcosait, ápolniok kell emléküket, mert az ő bátorságuk nyitotta meg nekünk, későbbi jövevényeknek a szabadsághoz vezető utat. Nekünk nem kell várnunk, amíg nagyjaink meghalnak, hogy elismerésünket, hálaunkat fejezzük ki.

Ők annyit szenvedtek érettünk, hogy boldogok lehetünk, ha ügyünk egy-egy ilyen harcosának életestéjét elismerésünk azon virágjaival díszíthetjük, amelyek e szentimentalizmus nélküli nagy asszonyok szemében értékesek. Olvassuk Dohmot, különösen „Die Mutter” és „Die Antifeministen” című könyveit, mély tanulságot és örömet szerünk vele magunknak és neki is megmutatjuk, hogy az irodalom útján hozzánk is eljutott sok szenvedésének és odaadó lelkes munkájának nemes gyümölcse.

SZEMLE.

A vevő hatalma. A kereskedelem alkalmazottai kérő szóval fordulnak a vásárló közönséghez, ne vásárolna esti 8 órán túl. Minden szociálisan gondolkodó ember tisztában van azzal, hogy súlyos társadalmi bünt követ el, ha közömbösséggel elősegíti az üzlettulajdonosok munkauzsoráját. Nyolc óra után vásárolni annyit tesz, mint kölöncöt dobni a robotban görnyedező kereskedelmi alkalmazottak legelembib követeléseire elé.

A női választójog kérdése a nemzetközi szocialista fórum előtt. A múlt számban a Népszava nyomán azt a hírt közöltük, hogy az augusztusban Stuttgartban tartandó nemzetközi szocialista kongresszus napirendjére nem tűzték ki a nők választójogának kérdését.

* Sibilla Daimar: Schicksale einer Seele (önéletrajza): Christa Ruland, regények; Schwanenlieder, novellák. Kötetenként 4 Márka. Megjelentek S. Fischernél, Berlin.

** Die Mütter. Beitrag zur Erziehungsfwge. S. Fischer. Berlin

* Die Antifeministen. Ein Buch der Verteidigung. Berlin. Ferd. Dümmers Verlag.

E hír téves. A kérdés igenis napirenden van. Ugyancsak programpontra az augusztus 17-én tartandó első nemzetközi szociáldemokrata nőkonferenciának is. A stuttgarti tárgyalások kiváló jelentőségűek az egész politikai nőmozgalomra nézve. A szociáldemokrata párt volt az első politikai párt, amely e kérdést programjába felvette, de tagadhatatlan, hogy e theoretikus érdemét nem tetézte gyakorlati eljárásával. Az utolsó évtized mozgalmának története okmányosan igazolja, hogy a szociáldemokrata párt sehol sem állt a gyakorlati küzdelem élére és ott, ahol a nők politikai egyenjogúsítása egészen vagy részben valósággá vált, a szociáldemokrata párt semmivel sem tett többet érte, mint a radikális és liberális polgári pártok. A stuttgarti kongresszuson előreláthatólag a szociáldemokrácia megteszi az elvi deklarációjától a gyakorlati küzdelemhez vezető lépést. A kongresszus nagyfotosságú tárgyalásairól a jövő számban fogunk beszámolni.

Központi háztartás Budapesten. Mikor eszméjét a Feministák Egyesülete felvetette, a megbotránkozás moraja futott végig hazánkon. Az elmúlt hetekben néhány tőkepénzes vállalkozó nevével kapcsolatban egy Budapesten szervezőfényben levő központi háztartásról adott hírt a sajtó. S íme: általános lelkesedéssel, az idea gazdasági és értelmi értékének lelkes méltatásával vetek róla tudomást ugyanazok, akik a feministákat le akarták érte bünközni. Örülünk a közvélemény ilyen okos megváltozásának és nagyon sajnáljuk, hogy nem igazolhatjuk a központi háztartás szervezéséről szóló hírt. W e i s z Berthold úr — állítólag az egyik alapító — arról értesíti szerkesztőségünket, hogy halvány köze sincs az egész dologhoz, nem is tud róla, Ullmann építész — alapítótársa — azt írja, hogy „esetleges létesítés csak a legkezdetlegesebb megbeszélések stádiumában van”. Ugyálszik a „Hitel” című lap élénk fantáziájának köszönhetjük a megtévesztő híradást.

A képviselőház hivatalainak új szolgálati szabályzata által a parlamenti gyorsíródában alkalmazott nőtisztviselők helyzete is javult. Az új szabályzat női gyorsírókat továbbra is kizár, amennyiben jogi képzést követel meg a gyorsíróktól. (Vajjon mikor törik már meg a jogi tudomány sesami ereje. És mikor nyílik már meg a jogi fakultás a nők előtt is?) Egyelőre csak írógépképlők lehetnek a nők. A szabályzat megállapítja, hogy az írógépképlő minősítését a polgárt iskola négy osztályának bevégezése, azonkívül a gépirásban való jártasság képezi. Arról, hogy az írógépképlői szolgálatra a pályázók közül kiválasztott alkalmas-e, kinevezetése előtt az elnöki osztály két tisztviselője a gyorsíróda egyik tagjának közreműködése mellett meggyőződik és a gépirással általa írt lapot annak feljegyzésével, hogy azt az illető mennyi idő alatt írta, mind a négyen aláírják és az elnöknek bemutatják. Ha a próbairás kielégítő nem volna, akkor a próbák mindaddig folytatandók, míg a kinevezésre alkalmas egyén nem található. Képviselőházi alkalmazott csak az lehet, aki 18-ik életétét már betöltötte, a 40-et pedig még túl nem haladta.

Az írógépképlők véglegesen kinevezett, nyugdíjra jogosult alkalmazottaknak tekintendők. Illetményeik a következőképpen állapítottak meg: évi 1200—1300—1400 korona fizetés és évi 300 korona lakpénz (eddig 1000 korona volt a fizetés, lakáspénzben pedig nem részesültek). A részükre megállapított fizetési fokozatokban négyvétenként lépnek elő és ha a legmagasabb fokozatot is elérték, további tíz évi szolgálat után — még pedig egyszer — fizetésük 10%-át kapják nyugdíjba beszámítandó körpótlék gyanánt. Minthogy oly fizetéssel vannak alkalmazva, melynek egy munkanapra eső összege 8 koronánál nem magasabb, betegség esetére betegsegélyző pénztárnál biztosítottak és az összes biztosítási díjakat a képviselőház pénztára fizeti.

A nemi felvilágosítás az iskolában.

Az új porosz közoktatásügyi miniszter a manheimi kongresszus hatása alatt előkészíti a nemi felvilágosításnak a köziskolák tananyagába való felvételét. Egyelőre széleskörű körkérdést inté-

zett az iskolákban eddig is szokásos felvilágosító tanítás módjáról, hogy a szerzett anyag alapján dolgozhassa ki a szükséges terveket.

Szabadgondolkodás országos kongresszusa Pécsen. A június 29. és 30-án megtartott kongresszus napirendje megfelelt céljának, amennyiben a tudomány eredményeinek népszerűsítését és az érdeklődő közönség tájékoztatását szolgálta. Népszerű ismertetést hozott a monizmus alapeszméiről, szabatosan meghatározta a szabad gondolat viszonyát a nemzeti eszméhez, a tételes vallásokhoz; kijelölte a szabadgondolkodók feladatait a tanítás terén és kötelességeit a nőmozgalom iránt. Népgyűlés keretében mutatta ki, milyen nagy érdemei vannak a szervezett munkásságnak a gondolat felszabadítása körül és milyen alacsony érdekek kívánják a nép elbutítását, gondolatainak lenyűgözését. Ezért a kezdő lépésért elismerés illeti a kezdeményezőket s a szabadgondolkodók pécsi társaságát. A város intelligens közönsége — amennyire egy hetek óta ünneplő városban, fojtó melegben, ünnepnapokon lehetséges — érdeklődéssel kísérte az előadásokat. Persze, nem annyira, mintha a tudomány, külföldi korifeusai: egy Haeckel, egy Forel egy Fournemont beszéltek volna ugyanezekről a kérdésekről. Erősen hisszük, hogy a nemzetközi kongresszus rendezése nem igényelt volna sokkal több energiát, hatása pedig százszorosa lett volna. Kár, hogy Pécs nem vitte el Prága elől a dicsőséget! A Feministák Egyesületének több tagja vett részt a kongresszuson; sikerült megakadályozniuk egy oly határozati javaslat elfogadását, melyben a lányok tanítását jóhiszemű tájékozatlansággal megint egyszer külön akarták választani a fiúképtől; a módosított javaslat neutrális, bár nem mondja ki a koedukáció ominózus nevét de a módosítás benyújtója szerint „benne foglalatik”. Újabb tapasztalat annak a véleményünknek megerősítésére, hogy a nemek közötti válaszfal még a szabadgondolkodók látóhatárát is korlátozza sokszor; azért minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy rólunk nélkülünk se határozzanak. A kongresszussal egyidejűleg tartotta tisztújító közgyűlését a magyarországi szabadgondolkodók egyesülete, melynek feladata lesz — kongresszus határozata értelmében — országszerte híveket szervezni a gondolat szabadságának.

A leánygimnáziumon reformja. Apponyi gróf, aki a közoktatásügyi tárca parlamenti tárgyalásánál „a gyakorlatias nőnevelés” hívének vallotta magát, újabban egy rendeletével megváltoztatta a leánygimnáziumok elismerten gyakorlati alapját. Eddig csak az V-ik osztálytól kezdve tanították a latin nyelvet, most már az első osztálytól kezdve fogják tanítani. Apponyinak furesa fogaimai vannak a „gyakorlati nőnevelésről”.

Különféle hírek: A stuttgarti közsegktanács elhatározta, hogy október elsejétől ingyenes meleg reggelit ad a népiskolába járó gyermekeknek) az évi költségek 41 ezer márkára rúgnak. — Therese Feo-

dofowna Ries, bécsi szobrászt a ravennai akadémia rendes tagjává választotta. — Az osztrák ipari múzeumok szövetsége plakett pályázatának első díját Hella U n g e r bécsi művész nyerte meg. — Az upsalai egyetem Selma Lagerlöff svéd író tiszteletbeli doktorrá avatta. A kiváló asszonyt más svéd egyetemek is hasonlóan tüntették ki. — A betegápolónők világszövetsége június végén nemzetközi kongresszust tartott Párisban, amelyen a legtöbb kulturáltalm képviselői vettek részt. A kongresszus elvi határozatai közül kiemeljük a következő követeléseket: Az iparszabadság megszüntetése az ápolói hivatásra vonatkozólag. Állami diplomák a tanulatlan ápolónők kiszorítására. A betegápolási szakiskolák női vezetés alá való helyezése. — A Varsóban júniusban tartott lengyel nőkongresszus lelkesen ünnepelte Elisa Orzeszkow a hirneves író 40 éves írói jubileuma alkalmából.

IRODALOM.

Dr. Helene Stöcker: **Die Liebe und die Frauen.** L. C. C. Bruns Verlag. Minden I. W. Ara 2 M. Szerző tizenkét régebben megjelent cikkét egyesíti a nőmozgalom lényegére és különösen nemi követeléseire jellemzően rámutató könyvében. Dr. Stöcker fáradhatatlan tolmácsolója a két nem egyérédekének, melynek kölcsönös felismerését akarja munkájával. Írásaival elősegíteni. Forrón hisz az életben, szereti az életet és meg akarja szeretetni mindazokkal, akik a nemi előítélet terhe alatt roskadozva tagadják az élet szépségeit. Gyöngéd kezekkel rámutat az élet pazar örömléhetőségeire és élvezésüknek a faj előnyeit szolgáló útját jelöli. Gyöngéd az írása, mint a szerető anya ölelése. Erélyes és harcos az írása, mint a kölyköt védő oroszlán-anya fenyegető szembeszállása. A házasságról olyan tiszta és magas fogalmai vannak, hogy a szemforgatók, a kislelkű álszentek családot romboló, erkölcs-telen némberré bélyegezték. Jobb bizonyítványt az élet iskolája nem adhatott neki. sch. r.

Hans Ostwald: **Pas Berliner Dirnentum.** Leipzig Walter Fiedler. 2 kötet, 10—10 márká. Korunk hangosabban keresi az erkölcs fogalmának valódi értékét, mint bármely más előttünk létezett társadalom. Hü tükre ennek a szexuális problémákat komoly, sőt komor tudományossággal tárgyaló irodalom tengernyi tömege. A nemi kérdés kilépett a frivolitás alkotójából a tudomány műhelyébe, ahol ezernyi szerszámmal boncolják, kutatják értékét, értelmét, vonatkozásait, lényegét, összefüggését az élet minden egyéb jelenségeivel.

A német irodalomban e kérdésnek sok specialistájával találkozunk. Hans Ostwald egyike a legalaposabbnak. „Das Berliner Dirnentum” történelmi képét adja Berlin különleges erkölcsletelenségének. A fejedelmi házakban üzött prostitúciótól kezdve végig a nagyvilág, középosztály, kispolgárság és proletariátus szerelmi vásárait etikai, orvosi, rendőri, és ami különösen értékes: történelmi és politikai vonatkozásaikban ismerteti. A munka értékes irányelve ennek az egész szennynek, bűnnek, erkölcsletelenségnek és fajtalan-ságnak a gazdasági viszonyokból eredő alapra való helyezése.

Az emberi nyomorúságnak lázító dokumentuma Hans Ostwald könyve. A társadalom pszichológiájának igen értékes részét nyilvánítja meg előttünk. Csupán Berlin szerelmi vásárait tárgyalja ugyan, de vajjon elhithetjük-e magunkkal, hogy Berlin különlegessége az az eszeveszett tülekedés, amely a szerelem vásári lealacsonyításából eredően, szédítően kergeti az embereket Venus és Bál egyesített trónja körül?

A szerelem kereskedelmi, nemzetközi, ki tudná ezt jobban, mint mi magyarok, akik a Hungarákat szállítjuk a világ minden tájkára. Berlin prostituáltjai között éppen olyan otthonosak, mint a Boda Dezső atyai kezétől dirigált budapesti vásáron.

Ostwald Berlin nemi életének szörnyű hazugságairól vonja el a leplet. Nem rántja le, nem haragszik, nem szenvedélyes. Sokszor kétségbeesítő objektivitással mutatja be az alakokat, a típusokat; íme, ezek vesznek körül

benneteket, ezek hálózzák be családi életetek tisztának véli területét. Így csábít a pénz, így a nemi inger. Ez a mindennapi jelenség, amaz ritkább. Itt veszedelmek, krimi nális, etikai veszedelmek mosolygó ártatlanság köntösében surranak el melletted stb. stb. Ez a kétségbeesítő tárgyila gosság a mű legnagyobb erénye. Mert bizony, ha indula tosan, a tárgy szörnyű kisugárzásainak hatása alatt és nerr felett állva írja meg a könyvét, a pornográfia birodalma érinti, ami így kétséget kizáróan tisztán tudományos gondolkodás, anyaggyűjtés és feldolgozás. sch. r.

AZ Ő SZABAD IDEJE*

Írta: ZOFKA KVEDER.

Az iskolából jött. Hét éves volt.

„Menj ringatni!” parancsolta az anyja. „Tóni — a fiútestvére — az udvarra mehet”.

Tóni az udvarra ment játszani, ő a legkisebb öccsét ringatta. Az ő szabad ideje.

Hazajött. Tizenkét éves volt — kis újság-kihordó lány. A konyhában Tóni az anyánál ült. Tóni egy péknél inaskodott és zsemlyéket hordott szét.

„Hordd te szét a kenyeret a mi utcánkban”, mondta neki az anyja. „Hadd melegedjék Tóni egy kissé.” Ugyanis tél volt.

És fogta a kosarat és újból nekivágott télnek, hogy Tóni egy kicsit melegedhessen.

Az ő szabad ideje.

*

A gyárból jött. Tizenkilenc éves volt. Naponként tizenkét órát dolgozott a gyárban.

„Föld meg nekünk a vacsorát, éhesek vagyunk!” mondta az atyja. Az anyja nem élt már.

Fogta magát és megfőzte a vacsorát az apjának és a fivérének meg magának. A vacsoránál mondta az apa:

„Holnap vasárnap van, foltold meg a hétköznapi kabátomat.”

„A mi ruháinkat is hozd rendbe!” jelentkeztek a fiúk. Másnap apa és fivérek a kocsmában ittak, mert szükséges, hogy az ember kissé felüdítse magát... Ő otthon ült és foltozta rongyos kabátjaikat. Az ő szabad ideje... *

Hazajött. Férjhez ment és két kis gyereke volt. Az egyik néhány hónapos, a másik két éves. A férfi a gyárban dolgozott, ő délelőtt takarítást vállalt. Délután őrizte a két gyereket, meg a mosónő szomszédasszonyának a három gyereket is. Vigyázott a gyerekekre és harisnyát kötött eladásra. Nem tudta, mikor van az ő szabad ideje. Délelőtt, amikor háztól, házhoz rohant mosni meg takarítani, vagy délután, amikor otthon ült és harisnyát kötött és nem vehette ölébe a gyermekeit, nehogy időt mulasszon. Még azt az édes csepp két éves leánykáját sem, aki már próbált neki a csecsemő ringatásában segíteni.

Az ő szabad ideje ...?!?

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitz-utca 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA
V., Arany János-utca 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

**GYAKORLATI
TANÁCSADÓ**
VII., Erzsébet-korút
43., III. em.
Hétfőn és pénteken
d. u. 5-7-ig.

Gyakorlati Tanácsadónk május, június és július hónapokban Benedek Rafael tagtársunk közbenjárására a Royal-szálloda igazgatóságának vendégszeretettel élvezte, amiért ez úton is hálás köszönetet mondunk. Mivel azonban a rendelkezésünkre bocsátott helyiség átépítése lehetetlenné teszi annak további használatát, állandó helyiségünkbe pedig csak november hónapban térhetünk vissza, augusztus első napjaiban újabb ideiglenes helyiségbe költözik a Tanácsadó: a Nőtisztviselők Egyesületének egy külön bejárattal szobáját béreljük ki a hivatalos órák tartamára, amelyek változatlanul a következők: tanácsadás hétfőn és pénteken d. u. 5-7-ig, magántanítónők elhelyezése kedden és csütörtökön d. e. 11-1. Pontos cím: Gyakorlati Tanácsadó, VI. Andrassy-út 83. földszint 9.

Tagtársaink nyári teendői. A pihenés időszakában, mikor legtöbb tagtársunk fel szabadul egyéni kötelességeinek egy része alól, nagy szolgálatot tesznek tagtársaink a mindnyájunkra nézve közös ügynek, ha törekvéseinknek minél több új hívet, egyesületünknek buzgó tagokat szereznek. Nyomatványokat bárhova szívesen küldünk tagtársainknak a Tanácsadóhoz (l. fent) címzett levelezőlapra kifejezett kívánságára. Őszi munkatervünk első pontját

Mrs. Montefiore (London), a Women's Social and Political Union egyik vezetőjének szeptember 6 és 8-án tartandó előadásai az angol nők választójogi küzdelméről; ezek előkészítésében és rendezésében résztvenni kívánó tagtársaink szíveskedjenek mielőbb jelentkezni politikai bizottságunk elnökénél, Schwimmer Rózsánál (VII., Nefejejs-utca 41). Minthogy a választójog reformja Magyarországon is okvetlenül napirendre kerül, minden erőnkkel rajta kell lennünk, hogy ezeknek az előadásoknak minél nagyobb számú hallgatósága legyen. Aki tavaly Kopenhágában élvezte Mrs. Montefiore előadásait, nem kételkednek abban, hogy a nők választójogának meggyőzőtt hívei még nagyobb munkakedvet és tetterőt, eddigi ellenzői hasznos tanulságot fognak itteni előadásaiból is meríteni. Azért kérjük az összes tagtársainkat: hívják fel ismerőseik figyelmét a kérdés e beható tárgyalására; vidékre szívesen küld választójogi plakátokat a politikai bizottság (l. fent).

A tagsági díjak nyugtázását, illetőleg a tagsági jegy beküldését pénztárosunk,

1 héten belül szokta elintézni; akik ennyi idő alatt nem kapják meg, szíveskedjenek Hellené Bolberitz Georgina pénztárosunknál (V., Arany János utca 1) reklamálni.

Pécsett feminista értekezlet volt július 1-én, ügyvezetők ottani tartózkodása alkalmából. Az értekezlet közönsége leginkább a gyakorlati megoldás előtt álló részletkérdések iránt érdeklődött: pályaválasztás, anyaság és hivatásszerű munka összeegyeztetése, központi háztartás stb. Elhatározták a jelenvolutak, hogy tömegesen belépnek egyesületünkbe és a helyi viszonyoknak megfelelő tevékenységet fejtenek ki új női pályák megnyitása és más gyakorlati kérdések megoldása tárgyában. Mind a középosztály, mind a munkások képviselői nagy érdeklődéssel kísérték az eszmecserét.

Lapunk érdekében arra kérjük tagtársainkat: igyekezzenek azt fürdő- és nyaralóhelyeken a gyógyteremben elhelyezni és számára minél több előfizetőt szerezni. Csak úgy remélhetjük, hogy eszméink átmennek a köz tudatba, ha lapunkat minél szélesebb körben terjesztjük és így mielőbb lehetővé tesszük, hogy gyakrabban jelenhessék meg és felhasználhasson minden aktualitást és tért adhasson mindazoknak, akik ügyünk irodalmában számot tesznek. Igyekezzünk lapunk fejlesztésén hirdetések szerzésével is lendíteni.

Mit olvassunk a nyáron át? Sok oldalról hozzánk intézett kérdésre a nyári szabad időnek leghasznosabb értékesítésére mindenkélettől Charlotte Perkins-Gilman: „A nő gazdasági helyzete” című munkájának elolvasását ajánljuk. A könyv minden könyvesboltban kapható, ára 5 korona. Egyesületünk útján tagjaink 4 koronáért szerezhetik meg. A központi háztartás immár hazánkban is gyakorlatban megvalósuló eszméjét ez a könyv vetette fel. Aki tehát a jövő háztartásának eszményi képével meg akar ismerkedni, olvassa el a nőmozgalom minden problémáját megvilágító ezt a kiváló munkát.

Lischnewska Máriának: „Die geschlechtliche Jugendaufklärung” című brosúrája egyesületünk útján 60 fillérért illetve 70 fillérért bérmentve kapható. Fürdőn vagy vidéken lévő tagtársainknak készséggel elküldjük postán is e munkákat.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTEBITÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

Tagdíj Budapesten rendes tagoknak évente 12 korona, havonként előre fizetendő; pártoló tagoknak évente 6 korona. Vidéki rendes tagok évente 8 korona tagdíjat fizetnek.

Tagtársak!

E hónapban 10 éve, hogy egyesületünk fennáll. Emlékezzünk meg ez alkalomból azokról, akik a kor szavát felismerve alapították, akik odaadó munkával, kiapadhatatlan lelkesedéssel fejlesztették. Emlékezzenek főképp azok, akiknek tíz év alatt a tudás és a munkaszerzés forrása volt az egyesület. Ezrekre megy azoknak a száma, akik boldogulásukat a hivatásban az egyesületnek, a nőtisztviselők szerveztségének köszönhetik.

És buzdítson bennünket ez a megemlékezés fokozottabb munkásságra, az utánunk következők útjának további egyengetésére. Sok munkára van szükségünk a magunk javára is, haladjunk öntudatos egyetértésben, hogy az előttünk álló évtized sikerei és eredményei ne maradjanak az elmúlt évtized verejtékes munkával elért eredményei mögött.

Egyesült erővel tovább is előre!

Havi program: 4-én vasárnap kirándulás Szt.-Endre-Visegrádra. Találkozás 1/2 8 órakor a Pálffy-téri vicinálison. Vasúti és hajóköltés 1 K 88 f. Szerda esténként 1/2 9-kor összejövetel a budai Várkert-kioszkban.

Lefolyt kongresszusunkat a lap más helyén méltatjuk és fentartjuk magunknak, hogy a nagyhorderejű határozatokat a későbbi számokban teljes szövegben közöljük. Azokkal kapcsolatban tovább is foglalkozunk majd a kongresszus tárgyalásaival. A kongresszus naplója csak szeptember hó folyamán jelenik meg.

Betegsegélyzés. Figyelmeztetjük tagtársainkat, hogy július hó 1-én életbe lépett az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosítás. Ennek értelmében **minden** tisztviselő, akinek évi fizetése 2400 koronánál kisebb, biztosításra köteles. A bejelentés a munkaadó kötelessége, melynek elmulasztásáért anyagi felelőség terheli. Ez új törvényre visszatérünk még.

Fontos tudnivaló. Nem ismételtetjük elégszer, hogy óriási számban keresnek jó fizetés mellett olyan tisztviselőket, akik perfekt német gyorsírók és más idegen nyelveket, is-

bírnak. Kérjük azokat az állásban levő tisztviselőket, akik akár túl hosszú irodai idő, vagy meg nem felelő fizetés, vagy alkalmatlan irodahelyiség, vagy szabadságidő megtagadása, vagy más komoly okból helyzetük javítására állásaikat változtatni akarják, jelentkezzenek a titkárságnál. Ugyancsak az óriási keresetre való utalással felhívjuk tagtársaink figyelmét szeptemberben kezdődő

tanfolyamainkra, amelyekben állásban levő kartársaink, vagy kereskedelmi tanfolyamot végzetek a következő tantárgyakban szerezhettek továbbképzést. Magyar levelező- és vitagyorsírás; német gyorsírás; német helyesírás és levelezés; angol nyelv, francia nyelv, könyvvitel. Gépíráásra bármikor lehet jelentkezni, a többi tanfolyamra pedig szeptember elsejéig.

Könyvtárunk rendezésén Klein Sarolta és Kerner Mária tagtársaink buzgólkodnak. Munkájuk annyira haladt már, hogy augusztus 15-étől kezdve megint a tagok rendelkezésére áll a könyvtár, melynek igénybevételét melegen ajánljuk.

Hollandiai társasutazás. A jövő évre tervezett utazáson résztvenni szándékozókat kérjük, hogy aug. 7-én, szerdán este jöjjenek el 1/2 9 órakor a budai Várkert-kioszkba, az utazásra vonatkozó megbeszélésre.

Üdülőtelepünkön időző tagtársaink legjobb kedvben és kényelemben töltik Szemesen szabad idejüket. A telep állandóan „megtelt”.

Fontos taggyűlés. A betegsegélyző pénztárak választásai küszöbén lévén készülnünk kell nekünk is, hogy kiküldöttein képviselhesék érdekeinket.

A választások előkészítésére *augusztus 6-án, kedden este 8 órakor* egyesületünk helyiségében **taggyűlést** tartunk.

A tárgy nagy fontosságára való tekintettel kérjük a tisztelt Tagtársakat, hogy a taggyűlésen okvetlenül vegyenek részt.

Az elnökség.

Minden magyar tisztviselő, tartozék a Nőtisztviselők Országos Egyesületéhez!

SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Dr. D.-né Erzsébet: Ezúttal bennünk is csalódott. Mi sem közöljük a finn képviselő asszony 50 fillérijéről a P. N.-ban közölt elmefuttatás válaszaképpen írt cikkét. Nem mintha tökéletesen nem osztanék a cikkében fejtegetett nézetét. Csakhogy szigorú elvünk bizonyos irodalmi színvonalon alul álló förmedvények ignorálása. Az ön barátja pedig nemcsak hogy meg nem közelíti az irodami formát abban a gondolatnélküliségtől kongó cikkben, hanem olyan könnyetfacsaróan szánalmas képét adja a kultúraellenességnek, hogy már mély sajnálkozásunk következeképpen sem támadjuk az ilyen képtelenül gyenge lovagokat. Higgye el, asszonyom, céljaink megközelítésének legbiztosabb útjelzői e tehetetlen zászlólengetések, amelyek elhesegetés helyett tényleg csak hívások. „Gyertek, osszátok már meg velünk a világ terhét, hiszen látjátok: inaink rognak, szikkad az agyunk. Segítség! Segítség! A szikkadó agyaktól hulló „ötven fillérek” tényleg sietségre intenek, mert hovatovább teljesen elapad a túlterheltek értelmének forrása.

L—r Au—a: „Lányok tanításáról”. Csak valamelyes átdolgozásban közölhetjük. Megbeszélésére kérjük esetleg látogatását (délutánonként 3-5 között).

Sz—r M—A: „A vidéki társasélet egynemely ferdeségei”. Kérjük beleegyezését különböző változtatások megajátására, mert így nem felel meg teljesen.

Minden nő a maga érdekében csatlakozzék szakmájának organizációjához!

A KIADÓHIVATAL KÖZLÉSEI.

Ha a lap nem érkeznek pontosan minden elsején, szíveskedjenek a lakácím pontos megjelölésével a kiadóhivatalban (VL ker., Andrassy-út 83. sz., telefon 80—75.) reklamálni*

Úgy az egyleti tagok, mint az egyes előfizetők jelentsék be rögtön lakácímük esetleges változtatását.

Az előfizetők szíveskedjenek az előfizetési díjat a kiadóhivatalnak beküldeni, nehogy a további szétküldés fennakadjon.

HIRDETÉSEINKRŐL.

Lapunk anyagi fejlődése természetesen nagyban függ hirdetésektől is. Nyomatékkal akarjuk azonban hangsúlyozni, hogy ez nem vezethet bennünket bármilyen tárgyú, vagy szövegű hirdetés felvételére. Szigorú elvünk, hogy visszautasítunk minden olyan hirdetést, amelynek tárgya ellenkezik a lap szellemi részét irányító elvvel. Az anyagi érdek nem kényszeríthet bennünket következetlenségre. — Ezzel szemben a felvett hirdetéseket különös figyelmükbe ajánljuk olvasóinknak, tekintettel arra, hogy a lap *céljait* is támogatjuk, ha bevásárlásainknál elsősorban azokhoz a cégekhez fordulunk, amelyek lapunkban hirdetnek.

Mutatványszámot kívánatra bárkinek küldünk.

AZ ELŐFIZETŐK,
akik csak félévre fizettek elő,
szíveskedjenek a 11-ik félévi
előfizetési díjat: 3 koronát
haladéktalanul a kiadóhivatalba
(VI., Andrassy-út 83.) küldeni.

Divatos, jutányos *női felöltők,*
reformruhák
beszerzésére ajánljuk
HOLZER SIMON
cs. és kir. udvari szállító áruházat
BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-UTCA 9.

LYSOFORM

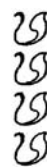
Eredeti
üveg
30
fillér.

TÖKÉLETES FERTŐTLENÍTŐ SZER.

Nőknek nélkülözhetetlen. * Nőknek nélkülözhetetlen.

Kapható minden gyógyszerárban és drogériában.

Eredeti
üveg
80
fillér.